

"NEYROLINGVISTIK DASTURLASHTIRISHNING O'QITUVCHI FAOLIYATIDAGI O'RNI"

Muallif: Saidov Shavkat Shuhrat o'g'li

Ish joyi : Guliston davlat universiteti Pedagogika
va psixologiya kafedrası o'qituvchisi

Kirish:

Neyrolingvistik dasturlash (NLD) – bu insonning ong va tiliga asoslangan psixologik model bo'lib, kommunikatsiya va ongni boshqarish orqali shaxsiy rivojlanishni ta'minlashga qaratilgan usul. NLD til (lingvistika), neyrologik jarayonlar (neyro) va o'rganish dasturlari (dasturlash) o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganuvchi nazariya sifatida ta'riflanadi.

NLDning ta'limda qo'llanilishi o'quvchilarning psixologik va hissiy holatlarini tushunib, ularning o'qishdagi samaradorligini oshirish imkonini beradi. O'qituvchi faoliyatida NLD muloqot texnikalari va o'quvchilarning ongini o'rganish usullari orqali ta'lim jarayonini samarali boshqarishga yordam beradi.

Ushbu tadqiqotning maqsadi – o'qituvchi faoliyatida NLD texnologiyalarining o'rni va ahamiyatini o'rganish.

1. Neyrolingvistik dasturlash va o'qituvchi kommunikatsiyasi:

O'qituvchilarning nutqi va ular tomonidan qo'llaniladigan til o'quvchilarga o'rganish jarayonida ta'sir o'tkazadi. O'qituvchi qanday gapirsa va qanday til vositalaridan foydalansa, o'quvchilarning ong va e'tiboriga shunday ta'sir ko'rsatadi.

Verbal va neverbal kommunikatsiya: NLD o'qituvchining nutqida va tana tilida qanday ma'nolarni etkazayotganini tushunishga yordam beradi. NLD texnikalari orqali o'qituvchi o'quvchilarning hissiy reaksiyalarini boshqarishi va samarali muloqotni tashkil etishi mumkin. Masalan, bir xil axborot o'qituvchining nutqidagi ohang, tana tili va ifodalariga qarab har xil qabul qilinishi mumkin.

O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi til sinxronligi: NLD o'qituvchilarga o'quvchilarning nutq va fikrlash usullariga moslashib, ularni tushunishga va o'z nutqini shunga moslashtirishga yordam beradi. Bu jarayon o'quvchilarni o'qishga qiziqtirish va samarali ta'lim berishning asosiy omillaridan biridir.

2. O'quvchilarning ong va hissiyotlariga ta'sir ko'rsatish:

Ongni dasturlash: NLD asosidagi texnikalar o'qituvchiga o'quvchilarning hissiy holatini va o'z fikrlash jarayonlarini boshqarishda yordam beradi. O'quvchilarni motivatsiya qilish, ularning e'tiborini jamlash va ularda o'qishga bo'lgan ijobiy munosabatni shakllantirish NLD usullaridan foydalanish orqali amalga oshiriladi.

Affirmatsiyalar va ijobiy til: O'qituvchilar o'quvchilarning o'ziga ishonchini oshirish uchun ijobiy tilni qo'llashi mumkin. Masalan, o'quvchilarga ularga ishonishini ko'rsatish, ularning muvaffaqiyatlarini ta'kidlash orqali ijobiy psixologik muhiti yaratish.

Tasvir va metaforalardan foydalanish: NLDda tasvir va metaforalar talabning ongini chuqurroq anglash va o'rganish jarayonini kuchaytirishga yordam beradi. O'qituvchi bilimlarni oson tushuniladigan shaklda taqdim etishi orqali o'quvchilarning tushunchalarni tezroq qabul qilishiga erishadi.

3. NLD yordamida individual yondashuv:

Individual o'qitish strategiyalari: Har bir o'quvchining o'rganish uslubi va individual ehtiyojlarini inobatga olish ta'limning samaradorligini oshiradi. NLD texnikalari o'quvchilarning har xil o'rganish uslublarini aniqlash va ularga mos uslubni tanlashga yordam beradi. Masalan, vizual, audial yoki kinestetik uslubda o'rganadigan o'quvchilar uchun mos metodlarni qo'llash mumkin.

Rapport o'rnatish: O'qituvchi o'quvchi bilan yaxshi munosabatlarni (rapport) shakllantirganda, ular o'zini xavfsiz va qo'llab-quvvatlangan his qiladi. Bu jarayon o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini oshirish va ularda ishonch yaratishning muhim omillaridan biridir.

4. NLD va konfliktlarni boshqarish:

Ta'lim jarayonida muammolar va mojarolar tabiiy hodisadir. O'qituvchi NLD texnikalari yordamida o'quvchilarning negativ reaksiyalarini boshqarishi va o'zaro tushunishni rivojlantirishi mumkin.

Tushunmovchilik va konfliktlarni hal qilish: O'qituvchi NLD texnikalari orqali o'quvchilarning stress holatlarini aniqlab, ularni kamaytirish usullaridan foydalanadi.

Masalan, o'qituvchilar konfliktlarni hal qilishda empatiya, o'zaro muloqotni yaxshilash va tushunish kabi NLD elementlaridan foydalanishi mumkin.

Qiyin o'quvchilar bilan ishlash: NLD usullaridan foydalanib, o'qituvchi qiyin o'quvchilarni muammolarini aniqlash va ularga yondashish strategiyalarini ishlab chiqishi mumkin. Bu esa pedagogning ta'lim jarayonini muammosiz boshqarishiga yordam beradi.

5. O'qituvchi faoliyatida NLDning ijobiy ta'siri:

Stressni kamaytirish: NLD texnologiyalari o'qituvchiga o'zida paydo bo'ladigan stress va asabiylikni kamaytirish imkonini beradi. O'qituvchining ta'lim jarayonidagi yuklamasi katta bo'lganligi sababli, u psixologik jihatdan barqaror bo'lishi muhimdir.

Kasbiy rivojlanish: O'qituvchilarning o'z-o'zini rivojlantirish va kasbiy mahoratini oshirishida NLD usullari muhim rol o'ynaydi. Ushbu texnikalar o'qituvchining o'z shaxsiy rivojlanish yo'nalishini aniqlashiga yordam beradi, bu esa yanada samarali va professional bo'lish imkonini beradi.

Xulosa:

Neyrolingvistik dasturlashning o'qituvchi faoliyatidagi o'rni katta bo'lib, u ta'lim jarayonining sifatini oshirishga yordam beradi. O'qituvchi NLD texnikalaridan foydalanib, o'quvchilar bilan o'zaro muloqotni yaxshilashi, ularning individual ehtiyojlarini tushunishi va ta'limdagi qiyinchiliklarni muvaffaqiyatli boshqarishi mumkin.

Amaliy ahamiyati: NLD texnologiyalaridan foydalanish o'qituvchilarning pedagogik mahoratini oshirib, ta'lim samaradorligini kuchaytiradi va o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi munosabatlarni yanada yaxshilash imkonini yaratadi.

